

Ilu-, isiku- ja majutusteenuste terviseohutuse edendamine

2021. aasta valdkonna ülevaade

1. Eesmärk ja prioriteetsuunised

Terviseameti tegevuste eesmärgid teenuste valdkonnas tulenevad rahvastiku tervise arengukaval põhinevast keskkonnatervise programmist¹.

Üldeesmärk on edendada ilu-, isiku- ja majutusteenuste terviseohutust läbi terviseriskide hindamise, riskipõhise järelevalve teostamise, sihtrühmade teadlikkuse tõstmise ning seeläbi vähendada terviseriskide realiseerumist^{2,3}.

Teenuste valdkond hõlmab kolme sektorit: ilu- ja isikuteenuste terviseohutuse sektor, majutusteenuste terviseohutuse sektor ning reisiteenuste terviseohutuse sektor (sh laevapere liikmete laeval majutamise terviseohutus).

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2006/123/EÜ on teenuseks mistahes iseseisev majandustegevus ja seda osutatakse tavaliselt tasu eest.⁴ Teenuse osutaja vastutab oma tegevuse ohutuse ja kvaliteedi eest ning peab täitma nõudeid, mis on esitatud teenuse osutajale ja teenusele. Ohtliku teenusena käsitatakse teenust, mille osutamise viisiga seonduv viga või teenuse osutamisel kasutatava toote konstruktsioon või koostise puudus või teenuse kohta antud ebaõige, eksitav või puudulik teave võib põhjustada inimese vigastuse, mürgistuse või haiguse või muul viisil ohustada tema tervist⁵. Kui teenuse osutamiseks kasutatakse toodet, peab teenuseosutaja järgima kõiki tootjapoolseid kasutus-, hooldus- ja paigaldamisjuhiseid, et tagada korrektne toote kasutamine ning seeläbi ka osutatava teenuse ohutus⁶.

Rahvastiku tervise arengukavale tuginedes on võetud järgmised prioriteedid sekkumiste puhul:

- Tarbija tervisele suurema riskiga ilu- ja isikuteenuste seiramine ning tegevused, mis toetavad ohtude tuvastamise, hindamise ja minimeerimise kaudu võimaliku negatiivse mõju vähendamist.
- Iluteenuseid puudutava teabe olemasolu ja kättesaadavuse parandamine, tarbijate ja teenusepakkujate teadlikkuse suurendamine.

2. Teenuste valdkonnas toimunud arengud

Valdkonna suurim kitsaskoht on isikuteenuste osutajate ebaühtlane väljaõppe tase. Erialaseid koolitusi pakutakse iluteeninduse sektoris aastaid (sh Töötukassa kaudu rahastatavad koolitused), kuid probleemiks on koolituste ebaühtlane tase, mis puudutab nii sisulist kvaliteeti kui ka selle mahtu. Koolitusel saadud ettevalmistusest ei pruugi piisata inimese tervisele ohutu teenuse pakkumiseks. Terviseamet pidas pika arutelu Töötukassaga riigi finantseerimisel

¹ https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Tervishoid/rta_05.05.pdf

² Teenuse 154 riskianalüüs.

³ https://www.sm.ee/sites/default/files/lisa_6_tervist_toetava_keskkonna_programm_.pdf

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/123/EÜ, 12. detsember 2006, teenuste kohta siseturul <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0123&from=ET>.

⁵ Toote ja teenuse ohutuse seadus¹

⁶ https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Tervishoid/rahvatervis/rta_2020-2030.pdf

taoliste koolituste pakkumise peatamiseks. Probleem oli tõstatatud ka OSKA isikuteenuste valdkonna tööjõuvajaduse uuringu käigus⁷. 2021. aastal otsustas Töötukassa mitte toetada iluteeninduse valdkonda töötajate juurde koolitamist ja selle valdkonna täienduskoolituste rahastamist.

Balneoloogiliste protseduuride terviseohutuse valdkonda reguleeriva sotsiaalministri määruse väljatöötamine jätkus. Määrusega plaanitakse kehtestada piirnormid ja väärtused, mille kaudu saaks hinnata ravimuda ja turba ohutust, piirmäärade ületamisel tunnistada ravimuda ja turvas ohtlikuks ning eemaldada see kasutuselt. TERE KK⁸ eestvedamisel oli 2021. aastal käivitatud ravimuda mikrobioloogiliste kriteeriumide kontrollimiseks proovivõtu juhendi koostamine, sh olid kaasatud Terviseameti eksperdid ja Terviseohutuse labor. 2021. aasta lõpu seisuga oli juhend arengustaadiumis.

Majutusteenuste valdkonnas võeti vastu turismiseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seadus, mille eesmärk oli nüüdisajastada majutusteenuse osutamise nõudeid. Vähendati või kaotati nõuded, kus toimib hästi iseregulatsioon. Nõuete fookusesse on jäänud terviseohutuse ja tarbijakaitsega seonduvad küsimused⁹.

3. Terviseameti järelevalvetegevuste analüüs

Terviseamet teostab riskipõhist järelevalvet teenuste terviseohutuse valdkonnas õigusaktidega sätestatud korras. Järelevalve fookuste kujundamisel võetakse arvesse teenusega kaasnevate riskitegurite tervisemõju, kokkupuute iseloomu, sagedust ning kestust. Kitsamalt valdkonna sees kontrolliprioriteetide määratlemisel võetakse arvesse ettevõtete eripärasid ning varasemate kontrollide tulemusi.

3.1. Ilu- ja isikuteenuste valdkond

Kontrollitud ilusalongide arv kahaneb aastatega, mis on otseses seoses asutuse piiratud ressursside ja kontrolliprioriteetidega. Aastal 2021 teostati kontrolli üksnes taotluste alusel või järelkontrolli eesmärgil. Plaanilist kontrolli ei toimunud seoses suure koormusega viiruse leviku tõkestamisega seotud tegevustes. (

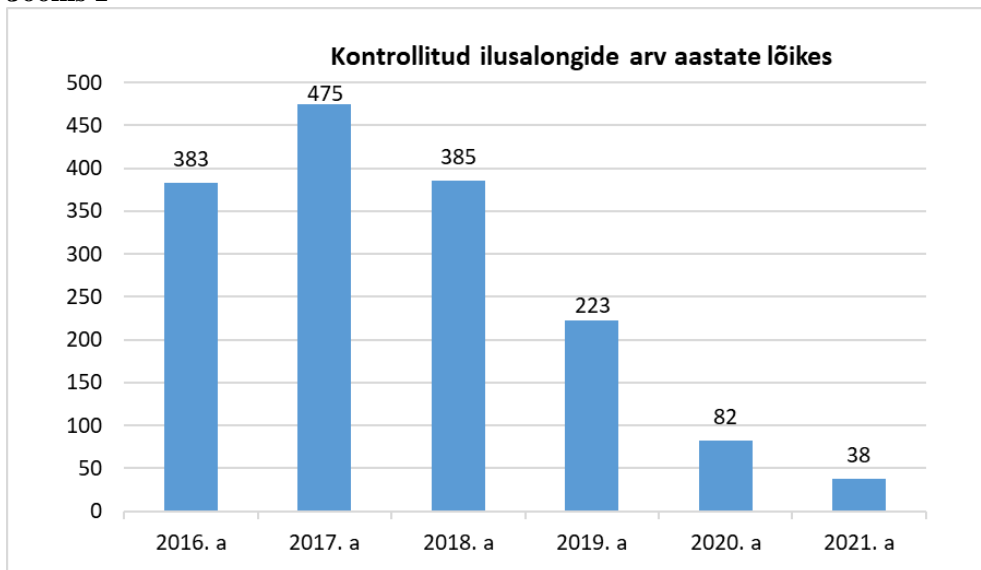
Joonis 1).

⁷ <https://oska.kutsekoda.ee/uuring/isikuteenused/>

⁸ <https://terekk.ee/>

⁹ <https://mkm.ee/et/turismiseaduse-muudatused-lihtsustavad-majutustettevõtjate-tegevust>

Joonis 1

Kontrollitud ettevõtete arv oli 38. Esmakontrollil nõuetele vastavate ettevõtete arv oli 27.

Kontrollide sihid on jaotatud nelja kategooria alla:

- ruumide vastavus nõuetele;
- hügieeni vastavus nõuetele;
- sisekliima vastavus nõuetele;
- seadmete vastavus nõuetele.

Puudustest suurima osakaaluga mittevastavusi oli tuvastatud hügieeni (36% salongidest) ja sisekliima (36% salongidest) osas. Vähemal määral tuvastati puudusi ruumide (18%) ja seadmete (27%) osas.

Riikliku järelevalve raames käivitas Terviseamet 2019. aasta lõpus sihtkontrolli, mille fookuses olid laserprotseduurid. Sihtkontrolli tegevused toimusid kuni 2021. aastani.

Järelevalve algatamise tingis Terviseameti poolt avalikus veebirusmis läbi viidud monitooring, mille tulemused näitasid, et ilusalongides pakutakse laia valikut erinevaid laserprotseduure, mille kohta puudub Terviseametil täpsem informatsioon kasutatavatest seadmetest, teenuse osutajatest ning tegevuslubadest.

Laserseade on üks kasutatavaim, kuid samas tõsist tüsistuste ohtu kliendile põhjustav. Laserprotseduuride riskitasemeks on määratud tase C, millega on võimalik tekitada invaliidsus või püsiv kahjustus¹⁰.

Sihtkontrolli eesmärk oli kontrollida hügieenitingimuste täitmist ja laserprotseduuride korraldust ilusalongides, sh hinnata laserseadmete kasutamise ohutust, et ennetada ohtu inimeste elule ja tervisele.

Kontrolli käigus tuvastati mitmeid puudusi laserprotseduuride korralduses.

- Ruumide vastavuse ja hügieenitingimuste täitmise osas leiti puudusi kahes salongis. Määratud tähtjaks olid puudused likvideeritud.
- Kahes salongis tuvastati tuimestusainete kasutamist teenuste osutamisel. Puudused oli tähtjaks likvideeritud (ettevõtted ei paku laserprotseduure).

¹⁰ EVS-EN 16844:2017+A2:2019

- Seitsmes salongis ei vastanud kontrollitud seadmed nõuetele ning nende kasutamine oli lõpetatud.
- Nõuetele vastavateks olid hinnatud laserseadmed viies ettevõttes. Nendest kolm salongi lõpetas tegutsemise, kuna osutatavad teenused liigitusid tervishoiuteenuste alla, mida ei ole lubatud ilusalongides osutada.

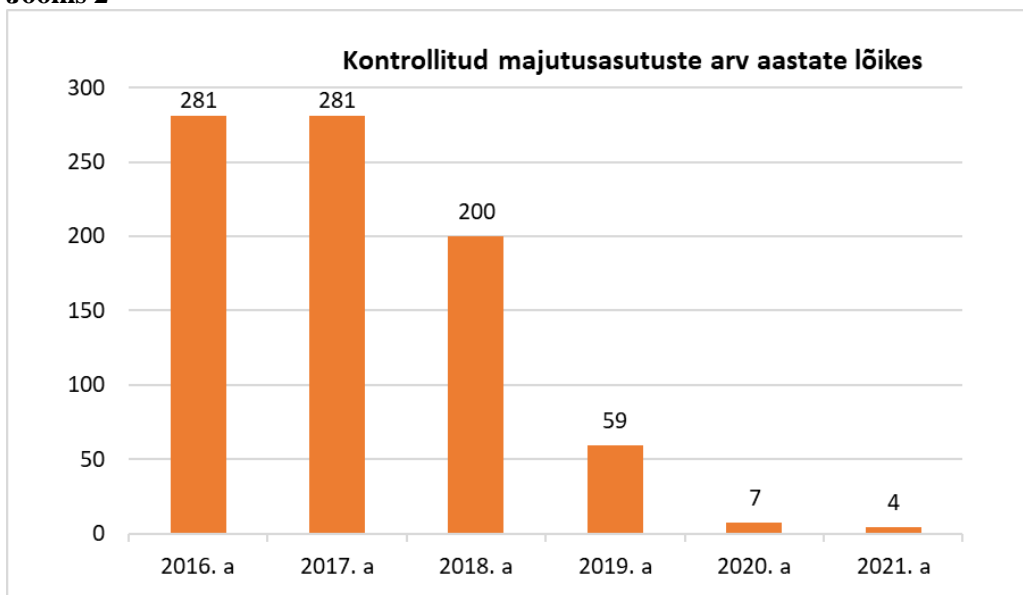
Valimis olnud ettevõtetest (26) ainult kaks salongi jätkavad laserteenuse osutamist. Ülejäänud ilusalongid teatasid laserprotseduuride pakkumise lõpetamisest. Peamiseks põhjuseks oli kas laserseadmete nõuetele mittevastavus või teenus kuulus tervishoiuteenuste hulka, mis eeldab tervishoiutöötaja tegevusluba.

Täpsemalt saab sihtkontrolli tulemustega tutvuda siin: [Sihtkontrolli kokkuvõte](#)

3.2. Majutusteenused

Analoogselt iluteenustele varieerub aastane kontrollitud majutusasutuste arv sõltuvalt asutuse prioriteetidest (Joonis 2). Aastal 2021 teostati kontrolli üksnes taotluste alusel või järelkontrolli eesmärgil. Kontrollitud ettevõtete arv oli neli. Puudusi avastati ühes ettevõttes, kus oli tegemata joogivee analüüs.

Joonis 2

4. Ennetus- ja nõustamistegevuste analüüs

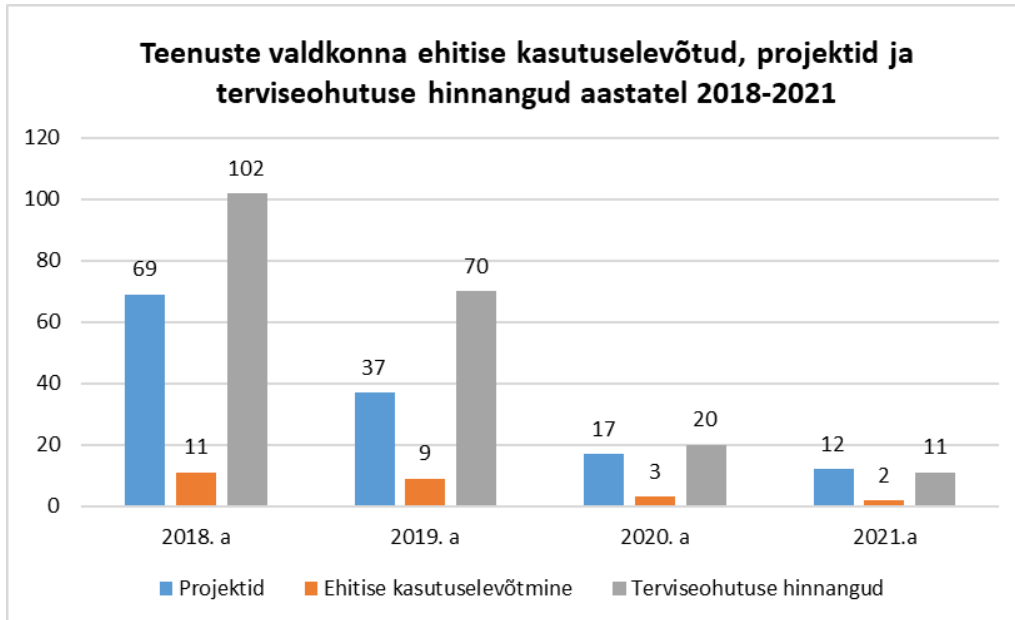
4.1. Projektide läbivaatamine ning terviseohutuse hinnangud teenuste valdkonnas

Terviseamet väljastab terviseohutuse hinnangu ilusalongile/majutusasutusele omaniku taotluse alusel. Samuti vaatab amet läbi KOV-de ja teiste asjaomaste asutuste poolt edastatud projekterimistingimused eesmärgiga hinnata projekteritava lahenduse terviseohutust.

Vaatamata COVID-19 kriisile oli aastal 2021 ilu-, isiku- ja majutusteenuste valdkonnas osaletud ehitiste kasutuselevõttus, hinnatud projekte ja väljastatud terviseohutuse hinnanguid kokku 25 korral. Viimase nelja aasta lõikes kajastab tegevuste mahtu eelkõige õigusruumi muudatuste, aga ka koroonakriisist tingitud ennetustegevuste prioritseerimises. , millest

peegeldub tegevuste taseme märkimisväärne langus. Põhjused peituvad eelkõige õigusruumi muudatuste, aga ka koroonakriisist tingitud ennetustegevuste prioritseerimises.

Joonis 3

4.2. Erialaseltsidega/ teiste ametkondadega koostöö arendamine

Terviseameti strateegiliste eesmärkide saavutamisel etendab olulist rolli koostöö teiste ametiasutuste ja erialaliitude ekspertidega (sh sihtgruppide ja avalikkuse teadlikkuse tõstmisele suunatud tegevused, elanikkonna nõustamine). Terviseametit kaasatakse sihtgruppidele suunatud seminaridele, messidele, teabepäevadele, riiklike kutsestandardite väljatöötamisele.

2021. aastal jätkus koostöö majutusteenuste sektoriga. Koostöö raames on osaletud kahel EAS Turismiarenduskeskuse veebinaril ning ühel korral Narva linna Arenduse ja Õkonoomika Ameti veebinaril COVID-19 levikuperioodil teenuse osutamise murepunktide teemal.

Jätkus koostöö Eesti Kosmeetikute Liiduga (EKL). Teemaks oli „Plasma pen“ protseduuride koolitused. EKL-i kaudu oli kosmeetikutele edastatud hoiatus koolituse sisu mittevastavuse kohta ning osutati koolituste valikul tähelepanu vajavatele detailidele.

Koroonakriisi algusest on kasvanud avalikkuse huvi UV-lampide desinfitseerivate omaduste vastu. Aastal 2021 koostati koostöös TalTech-iga juhised tarbijale ja levitajale UVC seadmete potentsiaalsetest riskidest/kehtivatest nõuetest.¹¹

Töötukassaga koostöös jätkus tööturukoolituste huviliste nõustamine. Tähelepanu väärivateks teemadeks osutusid 2021. aastal ravipediküüri (ehk podoloogi teenuse) ja seadmepõhise massaaži koolitust soovinud isikute nõustamine.

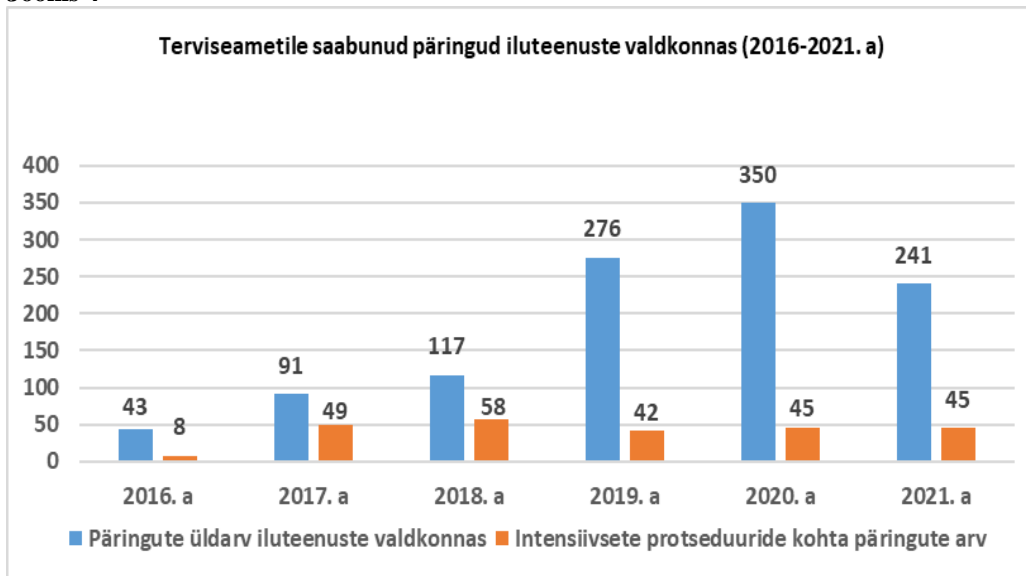
4.3. Nõustamistegevused ilu- ja isikuteenuste valdkonnas

¹¹ <https://terviseamet.ee/et/uvc-seadmed-uvc-kiirgus-desinfitseerimine-ja-koroonaviirus>

Avalikkuse teadlikkuse tõstmine on üks Terviseameti fookustegevustest. Huvigruppide nõustamine ameti veebilehe, meediakanalite (sh sotsiaalmeedia) ja avalike ürituste kaudu.

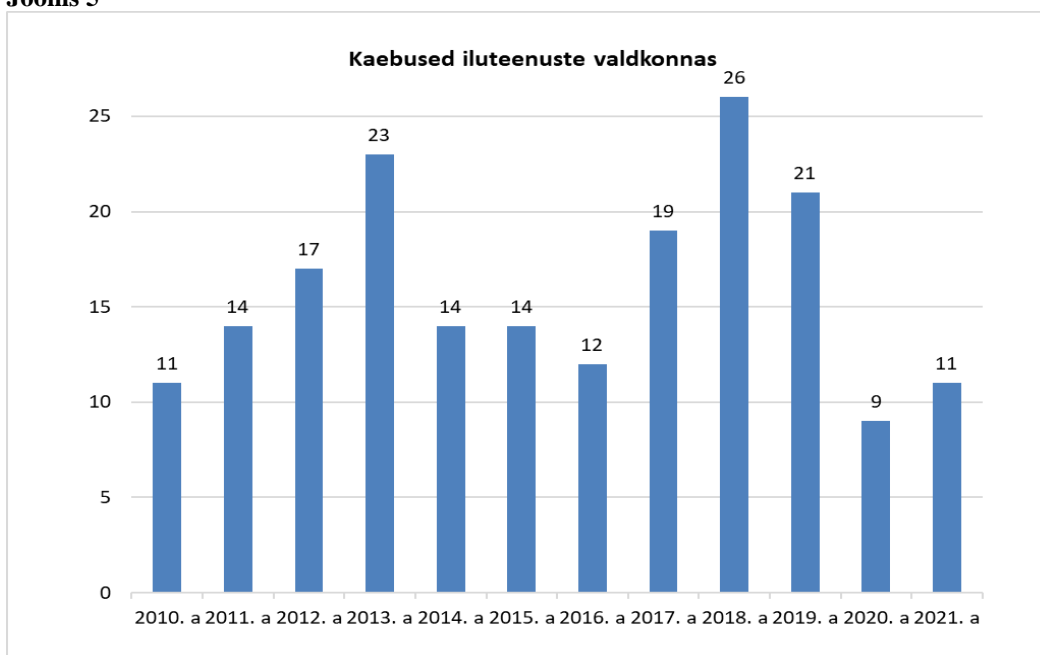
Aastatel 2016-2021 näitas päringute analüüs, et iluteenustega seotud pöördumiste arv on kasvanud. Samas 2021. aastal on see veidi langenud, mida võib seostada ühiskonnas kujunenud koroonakriisile fokuseeritud mureteemadega (Joonis 4). Pöördumistes tuntakse huvi kehtivatest nõuete, et avada uusi ilusalonge ning iluprotseduuridele ja teenuse pakkujate kvalifikatsioonile laienevatest nõuetest. Samuti küsiti palju koroonaviiruse ulatusliku leviku tingimustes iluteenuste pakkumise nõuete kohta. Saabunud pöördumistest ja vihjetest võib seostada ebakvaliteetsete teenustega 11, sh esteetiliste mittekirurgiliste protseduuridega 9 juhtu.

Joonis 4

Kokku oli 2021. aastal registreeritud 241 pöördumist ilu- ja isikuteenuste kohta, sh 11 kaebust. Iluteenuste valdkonnas registreeritud kaebuste tase kõigub aastate 2010-2021 lõikes vahemikul 9 kuni 26 (Joonis 5).

Joonis 5

4.4. Nõustamistegevused majutusteenuste valdkonnas

Majutusteenuste valdkonnas oli registreeritud 2021. aastal 7 pöördumist, sh 1 kaebus (Tabel 1). Pöördumised olid seotud COVID-19 leviku tingimustes teenuste osutamise ja Vabariigi Valitsuse korralduste tõlgendamisega. Kaebus esitati seoses külalistemaja korrashoiu probleemidega.

Tabel 1 Nõustamistegevused majutusteenuste valdkonnas

	2019	2020	2021
Pöördumiste üldarv	32	32	7
sh. kaebuste arv	10	8	1

Kaebuste arv majutusteenuste valdkonnas on olnud kestvalt madalal tasemel, mis on üheks lähtepunktiks valdkonnale madala terviseriskitaseme määramiseks (Joonis 6).

Joonis 6 Kaebused majutusteenuste valdkonnas

